

14 1
8
J. Käis - kui teoreetiline,

ja kui praktik-didaktik, metoodik.

Käis ei armasta põkkalt filosofoerida -
ta eelistab ^{õpetuse, kasvatuse} teoreetilised, peamiselt psühho-
loogilised alused, seda tingimata, ja
lähel kohe praktilise koolitöö juurde; ta
tuleb justkui õpetajaga kots klassi.

Saksa pedagoogid armastavad paljus
teoreetiseerida, filosofoerida (Meumann, Rein,
ka Kertchensteiner),

Anglo-saksi pedagoogid on, säärastu,
pragmaatseid (Dewey, Parkhurst, Lynch).
Käis on ehk sellepärast nende lähedane,
kuigi armasteks tõlenda saksa eksperimentaal-
pedagoogika ja -psühholoogia tõldepärad.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K45471-4

2
89

J. Käsi ped. süsteemi lähteprintsiibid.

Kõrgemalt - J. Käsi loomingu, süsteemi
lähteprintsiibid, mida üldiselt ei tunta, millest
harilikult mõnda munaakse, kui räägitakse
tema ^{kuu} isetegemuse ja individuaalse tööviisi eest
võitlejast. See on isiksuse ja ühiskonna vahel
pedagoogikas, - õppetöös, kasvatuses.

Tõsi - Käsi lähtub isiksuse arendamisest ja
kasvatamisest - ja jõuab siit rikkaliku,
tugeva, elujõulise ühiskonna juurde.

Ja mainib oma töö eesmärgi (Iseteg. ja ind. t. viis),
et individuaalse tööviisi nimetus ei ole küllalt
täpne, sest see rõhutab ainult üht, individu-
aalset külge uues õppeviisis, jätab märkamata
teise - sotsiaalse külje, mille kujunemise
eest individuaalne tööviis tahab hooltsida
Begi rohkem, kui seni olnud valitsevad
õppeviisid (lk 3, 4).

16 3

Mida tugevam on individuaalsus üksik-
inimeses, seda rikkam on ühiskond (lk 7,8).

Seep. peab ka is ühenduspedagoogika kõrge
iseloomekumars püüdeks – rajada karvatus
kondel alus isiksuse kujundamisel.

Karvatus ideaal peab olema rikkus, kui ühis-
konda edastriiv tegur. Üksikisik on
ühiskondliku toimiku ehitusku, mille
kandjõust oleneb kogu ühtuse tugevus ja
vastupidamus. Seelguures ühiskond ei tõhenda
talle üht ürdagi ületatist massi, vaid
isiksuse, individuaalsuse rikkust.

Singluures viitab ka ka omaaregsete
individuaal. (isiksuse) pedagoogika ja huma-
nistliku sotsiaalpedagoogika iduile
ühildumisele = s.o. inimese individuaalse
omapära hindamist ja isiksuse kujundamist, et
selle läbi rikastada, viljelada ka ühiskonna elu,
sotsiaalselt.

(lk 14)

Ta viitab siinjuures W. v. Humboldtile,
E. Meumannile, W. Loyle, G. Kerschenshternile (ex 13, 14)
Individuaalsus on kõigi nendeomaduste
summa, mille poolt üksikolend (indiviid)
erineb teistest.

Sotsiaalsus - olla ühiskonnas liige, võtta sellest osa.

Kõik näeb reservis Eesti harrastusdeklaratselles, et kaotada teovõime, teotahvilme
demokraatlik riigikodanik - isiksus. Sellis
on vaja kasvava põlvkonna kõigi positiivsete
individuaalsete võimete arendamine, mille
üldus on kasvatus iseseisvusele isetegevusele
kandul. Just väikerahva lõuakultuuri
loomiseks, arendamiseks ja kandumiseks on
tarvis, et iga rahvalikkus peituvad loo-
rad jõud ja võimed võiksid isetegevalt kasvada.
Iga kasutamata jätud arenevõime on
üksikisiksuses üks kaotus üldusele.

→ Oma pedagoogilise süsteemi lähte-
printsiipide esitus on käisil dialektiline,
kuigi seda sõna tol ajal ta ei kasuta.
Siin on antud individuaalse ja
sotsiaalse, isiksuse ja ühiskonna
dialektika, nende kahe kategooria
vastasseis ja vastastikkune sõltuvus ning
üleminek terve-leidesse: arenenud
isiksuse kaudu (kui abinõu) → rikkas ja
fügeva ühiskonnani (eesmärgi),
humanistlik ~~demokraatlik~~ ühiskond
(kui abinõu) peab tagama isiksuse
raba arengu (kui ^{omaette} eesmärgi). Küsimus:
kummal neist kategooriatele kuulub primaat?
Käis on dialektiline ka koos elava
ja arenema organismina käsitledes.

Abinõu
primaat

(40) 6

J. Kõis oli oma pedagoogilise kredo
kõrgutamatu, järjekindel kaitaja, läbi
aastakümnete, mittal teda rinnati küll ühelt
kült teiselt poolt. Siin väike põige hilse-
matust aastatelt, mil ta ilmutas oma
"Väljad töid". See raamatu efektses paigutata
ajaramu nõudle vastavalt 3 artiklit, mis pidi
avama te tema raamatu ilmalelukuks.
Seal tsiteerib ta muuseas Lenini sõnu
meie, nõukogude kooli ülevanneti kohta:
"Vana õpingu, vana tüpinu, vana drilli
asemel tuleb meil teada oskus võtta
endale kogu inimete hulk ja võtta nii,
et kommunism poleks talle midagi
võõrast, mis on pähe õpitud, vaid
oleks selline, mis on teie endi poolt
läbi mõeldud..." Kõis "tõlgib"

samas need Lenini sõnad kaasa
 didaktika, s.o. oma didaktika
 keelde ja leiab, et jõulikuult peab õppitöö
 olema iseseisev, isetegev, aktiivne õppimine,
 teadise suhtumise õpetamine. Kui me
 tahame vana kooli puudusi kõrvaldada, siis
 peab arvestama ^{õpilase} vaimseid võimeid, tema
 võimeid ja kaldumusi, peame tundma
 tema individuaalsust. (Valitud lood, lk 37-38)

Nii võtab Kõiv uues poliitilises olukorras
 oma õppeviisi kaitteks appi ka Lenini.